

Fylkesmannen i Østfold

FORVALTNINGSPLAN FOR SKÅRAKILEN NATURRESERVAT

Rapport 1/2016

Serien Fylkesmannen i Østfold, rapport miljøvern

Bestilling: Telefon 69 24 70 00.

Postboks 325, 1502 Moss

epost: fmospostmottak@fylkesmannen.no

Miljøvernavdelingen er gjennom Fylkesmannen i Østfold underlagt Klima- og miljødepartementet og Miljødirektoratet. Fylkesmannen representerer den statlige miljøvernforvaltningen i fylket og er et viktig bindeledd mellom stat og kommune - og mellom offentlig myndighet og allmennheten.

Miljøvernavdelingen hos fylkesmannen har følgende oppgaver:

- Overvåking av forurensing: avfall, støy, avløp, utslipp til luft og vann
- Tilsyn og kontroll med forurensende virksomheter
- Forvaltning av vann og vassdrag
- Vurdering av arealplaner (kommuneplaner, reguleringsplaner og andre arealsaker)
- Vern og forvaltning av viktige naturområder, samt truede og sårbare arter
- Vern og forvaltning av viktige vilt- og fiskeressurser
- Sikre befolkningen adgang til friluftsliv

Oversikt over rapportserien finnes på fylkesmannens hjemmeside, her ligger også de fleste rapportene tilgjengelig: <http://www.fylkesmannen.no/Ostfold/Miljo-og-klima/Rapportserien/Miljoernavdelingens-rapportserie/> og i rapport nr.7, 2007: *Rapporter gjennom 25 år, 1982 - 2007, en bibliografi.*

Oversikt over de siste års rapporter:

4/15 Vannundersøkelser i Østfold. Naturfaglige undersøkelser XV .	3/13 Bestandstrender hos sjøfugl på Østfoldkysten 1993-2012
3/15 20 år med el-fiske av sjøørretbekker i Østfold (1996-2015)	2/13 Forvaltningsplan Berby landskapsvernområde, Halden kommune
2/15 Forvaltningsplan for Kråkerøy-skjærgården naturreservat, Fredrikstad	1/13 Vurdering av verneverdig skog m.v. Naturfaglige undersøkelser av områder i Østfold. XI.
1/15 Forvaltningsplan for Bjørnevågenlia naturreservat, Fredrikstad	3/12 Forvaltningsplan for Kurefjorden naturreservat.
7/14 Forslag til nasjonale kulturlandskap i Østfold	2/12 Flora / vegetasjon, ferskvann og marine registreringer i Østfold. Naturfaglige undersøkelser av områder i Østfold. X. Se og 9/91, 4/97, 7/95, 1/2000, 1/05, 8/07, 1/09, 3+4/11 (kun digitale versjoner)
6/14 Forvaltningsplan for Værne kloster landskapsvernområde, Rygge	1/12 Naturtypekartlegging og biologisk mangfold i Askim, Eidsberg, Hobøl og Våler
5/14 Undersøkelser av naturområder i Østfold. Vindkraftområder. Naturfaglige undersøkelser XIV .	7/11 Ytre Hvaler og Kosterhavets nasjonalparker – marin dokumentasjon (trykt versjon + digital)
4/14 Undersøkelser av naturområder i Østfold. Naturfaglige undersøkelser XIII	6/11 Handlingsplan mot fremmede arter i Østfold (trykt versjon + digital)
3/14 Forvaltningsplan for Øra naturreservat, Fredrikstad	5/11 Flora, bunndyr, fisk, fugl i Øra-området (trykt versjon + digital)
2/14 Forvaltningsplan for Skjæløysundet naturreservat, Fredrikstad	4/11 Undersøkelser av områder i Østfold. Naturfaglige undersøkelser IX. Se og 9/91, 4/97, 7/95, 1/2000, 1/05, 8/07, 1/09, 3/11 (kun digital versjon)
1/14 Skjøtselsplaner for utvalgte slåttemarken i Østfold	
6/13 Forvaltningsplan for Verkenslund biotopvernområde	
5/13 Naturfaglige undersøkelser i Østf. XII	
4/13 Forvaltningsplan for Skipstadsand naturreservat	

Oktober 2016

Rapport nr. 1, 2016

ISBN 978-82-7395-238-7
ISSN 2464-3424

Rapportens tittel

Forvaltningsplan for Skårakilen naturreservat

Forfatter

Ottar Krohn

Oppdragsgiver

Fylkesmannen i Østfold

Ekstrakt

Forvaltningsplanen beskriver mål og utfordringer i Skårakilen naturreservat. Verneområdet rommer bl.a. sumpområder, takrørskoger, fuktenger, løvskog og åpent vannspeil. Det er et rikt fugleliv i området, både i hekketiden og trekketidene vår og høst. Forvaltningsplanen skal bidra til å oppfylle intensjonene ved vernet og inneholder bl.a. en tiltaksplan.

Emneord

Skårakilen, naturreservat, våtmark, forvaltningsplan, Østfold

Referanse til rapporten

Fylkesmannen i Østfold 2016: Forvaltningsplan for Skårakilen naturreservat. Rapport 1/2016

1	INNLEDNING	6
1.1	Forvaltningsplanen	6
2	OMRÅDEBESKRIVELSE	6
2.1	Rødlistede naturtyper og arter	8
2.2	Påvirkning/inngrep	9
3	BRUKERINTERESSER OG UTDYPING AV VERNEFORSKRIFTEN	11
3.1	Beiting	11
3.2	Tilgrensende dyrket mark og hogst av ved	12
3.3	Jakt, fangst og fiske	13
3.4	Båter	14
3.5	Ferdsel og friluftsliv	15
3.6	Offentlig infrastruktur	15
3.7	Annen offentlig virksomhet	16
3.8	Tilliggende næringsområder	17
4	FORVALTNINGSOPPGAVER OG TILTAK	18
4.1	Forvaltningsmål og skjøtsel	18
4.2	Beiting som skjøtelsesmetode	18
4.2.1	Verneverdier knyttet til engene i reservatet	21
4.2.2	Tilstand og skjøtelsesbehov	22
4.3	Skjøtsel av løvskogen langs elva/kanalen	24
4.4	Svartorskogen i Skårakilen	24
4.5	Grøfter og avløp	25
4.6	Amfibiedammer	26
4.7	Fremmede arter	27
4.8	Takrørskogene og annen sumpvegetasjon	28
4.9	Skogparti ved Skåra	29
4.10	Kommunal infrastruktur mm	29
4.11	Bevaringsmål	30
4.12	Informasjon	30
4.13	Oppsyn	30
4.14	Økonomi	31
4.15	Tiltaksplan	31
5	SAKSBEHANDLING	32
5.1	Forvaltning av verneforskriften	32
5.1.1	Om dispensasjon fra forskriften	33
5.1.2	Forholdet til annet lovverk m.m.	33
5.2	Generelle saksbehandlingsrutiner	34
5.3	Roller	35

6	LITTERATUR	37
7	VEDLEGG	38
	Vedlegg 1 – Verneforskrift for Skårakilen naturreservat.....	38
	Vedlegg 2 – Rødliste for arter 2015.....	40
	Vedlegg 3 – Skjøtselskart for Skårakilen naturreservat.....	42
	Vedlegg 4 – Klassifikasjon av arealer i henhold til systemet Naturtyper i Norge	43

1 INNLEDNING

Skårakilen naturreservat ble opprettet 08. mai 1992 som en del av ”Verneplan for våtmarksområder i Østfold”. Området ligger nord for Ørebekk og øst for Mosseveien i Fredrikstad kommune. Deler av Seutelva inngår i området og i øst avgrenses reservatet av jernbanen. Arealet er 367 dekar, og av dette er ca. 27 dekar åpent vannspeil. Kart over reservatet fremgår på side 10.

Reservatet er opprettet i medhold av Lov om naturvern av 19. juni 1970. Det er Fylkesmannen i Østfold v/miljøvernavdelingen som er forvaltningsmyndighet for verneområdet.

Formålet fremgår i verneforskriftens § 2 som lyder:

«Formålet med vernet er å bevare et viktig våtmarksområde med vegetasjon, fugleliv og annet dyreliv som naturlig er knyttet til området.»

Verneforskriften (vernebestemmelsene) finnes i vedlegg 1.

1.1 Forvaltningsplanen

I henhold til kap. 8 i verneforskriften kan det utarbeides en forvaltningsplan for verneområdet. Planen skal inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtselstiltak.

En forvaltningsplan skal være et praktisk hjelpemiddel til å opprettholde og fremme verneformålet, og skal være et redskap for både forvaltningsmyndigheten og brukere av området. Forvaltningsplanen er ikke juridisk bindende, men har en veiledende funksjon.

Forvaltningsplanen må utarbeides innenfor de rammene som settes av verneforskriften. Det vil si at det i planen ikke kan innføres nye restriksjoner, men at det heller ikke kan åpnes for tiltak som ikke har grunnlag i forskriften.

Denne forvaltningsplanen gjelder i utgangspunktet for 10 år. Gyldighetstiden kan senere forlenges dersom det er hensiktsmessig. Planen kan også revideres etter kortere tid enn 10 år dersom det oppstår behov for det.

2 OMRÅDEBESKRIVELSE

Verneområdet ligger sør i Seutelva i et flatt kulturlandskap omgitt av fulldyrkede arealer i vest og beiteområder i øst – beiten inngår i reservatet frem til jernbanelinjen. I sør ligger et næringsområde inntil reservatet og enkelte boliger grenser til området. Den sterkt trafikkerte Mosseveien grenser til kilen i vest.

Geologisk domineres området av leire som ble avsatt den gang det meste av fylket lå under vann ved slutten av siste istid. Berggrunnen består av Østfoldgranitt. Selve kilen er en

innbuktning av elva som nå er helt gjengrodd. I den ytre del av kilen, mot elva, vokser en mektig takrørskog - en av de største i fylket. Innenfor takrørbeltet opptrer ulike sumpmarksamfunn og noe fuktenger. Lengst vest, innerst i kilen vokser en svartorskog og en del vierkratt. På østsiden av elva er det partier med fuktige beiter. Selve elveløpet har også vært i sterk gjengroing. Det ble utført kanalisering i elva i 1985/86 for å holde denne åpen.

Skårakilen utmerker seg både som hekkeområde og rasteområde i trekktidene. Arter som trives i lukket og høy vegetasjon dominerer. Det gjelder særlig grupper som riksefugl og spurvefugl. For andefugl har lokaliteten mindre betydning. Av riksefuglene hekker eller har hekket; vannrikse, sothøne, sivhøne, antagelig også myrrikse. Det er gode bestander av rørsanger og sivspurv. Sivsanger og myrsanger opptrer regelmessig i hekketiden og lokaliteten er en av de sikreste hekkeområder for skjeggmeis i fylket. Nattergal og sivhauk er sporadiske hekkefugl i området. Reservatet er en meget betydelig rastelokalitet for spurvefugl, særlig på høsttrekket. En av forklaringene på dette er antagelig den store mengde insekter som finnes i takrørskogene. De arter som forekommer i størst mengde på trekk er sivspurv, rørsanger, sivsanger, blåmeis, gulerle og heipiplerke. Av vadefugler er enkeltbekkasin mest tallrik og kvartbekkasin opptrer under høsttrekket.

Tidligere ble fuktengene rundt kilen beitet, men beitingen opphørte for flere tiår siden. Dette har medført en stedvis kraftig gjengroing med sumpvegetasjon bl.a. takrør, og oreskog / vierkratt har etablert seg innerst i kilen. Den frodige oreskogen utgjør en viktig biotop for bl.a. småfugl og fungerer som skjerm mot Mosseveien.

På østsiden i reservatet, mellom elva og jernbanen, har det vært beitearealer i lang tid. For tiden er det hestebeite og beite av storfe her. Det er viktig at beite opprettholdes for å hindre gjengroing og derved endrete betingelser for fugleliv og landskapet. Tidligere hekket bl.a. gulerle og rødstilk på disse engene, men artene synes å være borte nå. Men ennå streifer stærflokkene på engene sommerstid.

Tidligere fantes flere arter av såkalte pusleplanter i området. Dette er konkurransesvake arter som trives på åpne mudderflater i ytterkanten av siv – og starrenger. Pusleplantene begunstiges av beite og tråkk av beitedyr som holder tett vegetasjon nede. En kartlegging utført i 2016 viser at disse artene sannsynligvis ikke lenger finnes i reservatet.

Sivhauk – nyetablert hekkefugl i reservatet. Arten har status som sårbar på Norsk rødliste for arter 2015

2.1 Rødlistede naturtyper og arter

I Norge er det utarbeidet rødlistene både for naturtyper og arter – henholdsvis Norsk rødliste for naturtyper (2011) og Norsk rødliste for arter 2015, begge utarbeidet i regi av Artsdatabanken. Det forekommer ingen kjente rødlista naturtyper i reservatet, men flere rødlista arter.

Norsk rødliste for arter er en oversikt over sårbare og truede arter og som er vurdert å ha risiko for å dø ut i Norge. Risikovurderingen baserer seg bl.a. på om det er bestandsnedgang for arten, om det finnes få individer og om arten finnes på et lite område. Artene er vurdert mot et sett internasjonale kriterier og er plassert i en av følgende kategorier : *regionalt utdødd*, *kritisk truet*, *sterkt truet*, *sårbar*, *nær truet* eller *datamangel*. Rødlistene er primært utarbeidet for å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av biologisk mangfold i Norge. Naturtyper og arter på de norske rødlistene bør få særlig oppmerksomhet i forvaltning og skjøtsel av naturreservater og andre verneområder.

Rødlista for arter i Skårakilen naturreservat fremgår i vedlegg 2. I tabellen fremgår art, status (truethetskategori) og forekomst. Det er også gitt noen kommentarer til de enkelte artene. Så langt er 47 rødlistede arter påvist, men mange biologiske grupper, som insekter, moser og sopp, er svært dårlig kartlagt. Også planter og fugl er mangelfullt kartlagt og mange av observasjonene er gamle. For enkelte arter er det usikkert om de fremdeles forekommer og andre observeres sjeldent eller fåtallig.

Av de rødlista artene er det 39 fuglearter, bl.a. sivspurv, nattergal, gresshoppesanger, vannrikse, sivhøne, myrrikse, åkerrikse og vaktel. Dette er arter som er knyttet til tett og lav vegetasjon, ofte sumpaktig. Vipe, storspove, sanglerke og stær er knyttet til engene. Sivhauk og skjeggmeis er nylig etablert som hekkende i reservatet.

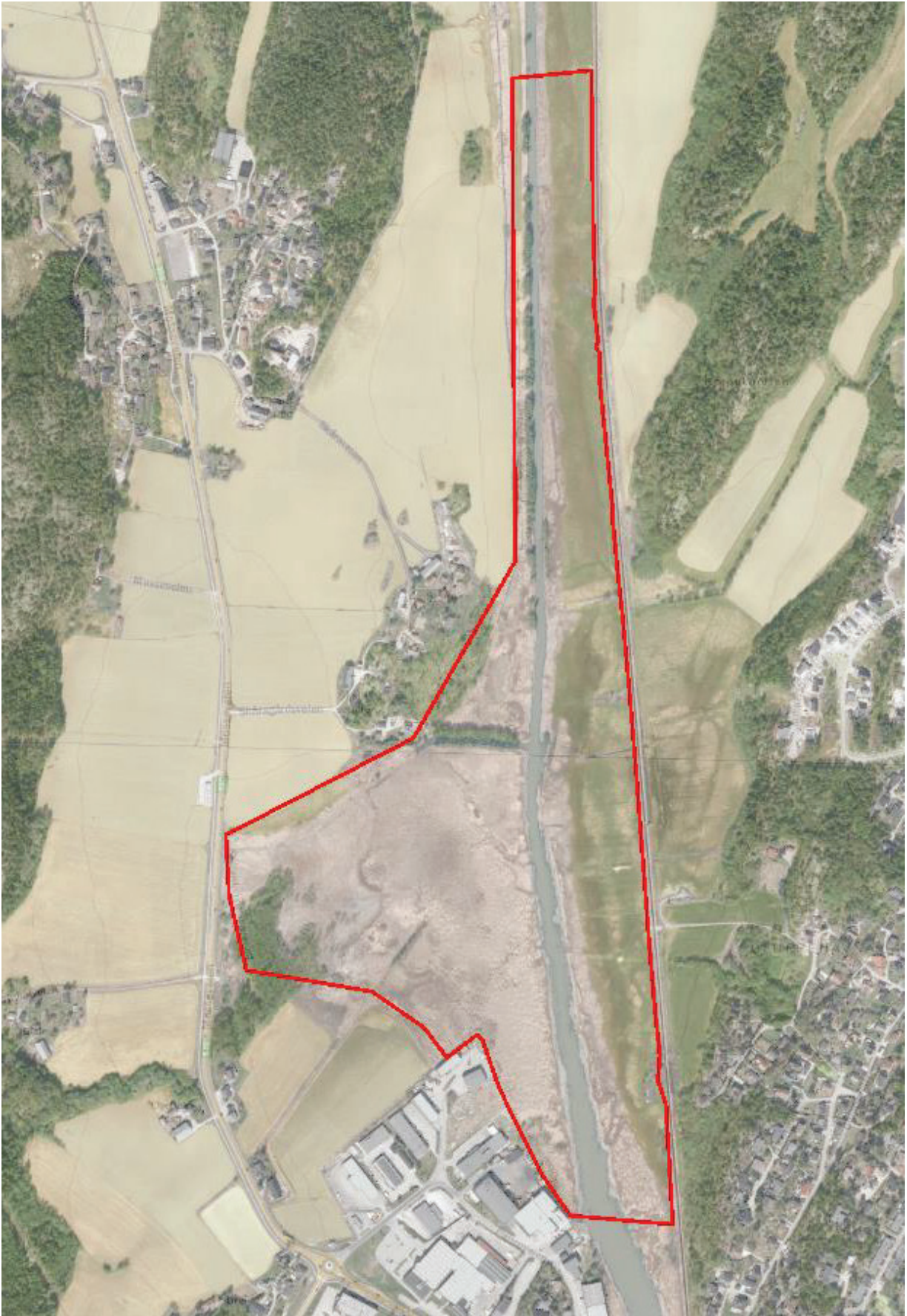
Det er 7 rødlista plantearter registrert i reservatet, men mye er eldre data. En kartlegging gjennomført i 2016 bekrefter at ingen av disse artene ble gjenfunnet. Det er sannsynlig at de fleste artene ikke lenger finnes i området.

2.2 Påvirkning/inngrep

- En 120 kV høyspentlinje krysser området Ø –V like nord for kilen dvs. i naturreservatet. En mast står plassert i beiteområdet mellom elva og jernbanen.
- En 22 kV høyspentlinje går på vestsiden av elva og parallelt med denne i reservatets nordre halvdel.
- En overvannsledning er ført i tunnel fra Veumbekken og munner ut sørøst i reservatet. Et areal ved utløpet av tunnelen er steinsatt for å hindre graving/erosjon og for å stabilisere jernbanelinja. Arealet er tildekt med løsmasser.
- Det ble gjennomført en kanalisering i elva 1985-86. Dette tiltaket berørte nordre halvdel av reservatet. Arbeidene var således gjort før reservatet ble opprettet. Massene ble plassert langs vestsiden av elva. Det ble da også gravd egen kanal inn til boligbebyggelsen ved Skåra.
- Det er diverse grøfter i reservatet og som vedlikeholdes.
- Et næringsområde grenser til reservatet i sør. Her har det sporadisk skjedd utfylling eller henleggelse av masser og gjenstander i reservatet.
- Det foregår beiting på engene i øst mellom elva og jernbanen.
- Vannkvaliteten er preget av tilstanden i Glomma. Det er lokal avrenning fra dyrket mark, veier og bebyggelse.
- Det er en viss båttrafikk på elva gjennom reservatet.
- Reservatet er støybelastet pga. nærhet til riksvei, jernbane og næringsområde.

Skårakilen sett fra vest mot øst – riksveg 110 i forgrunnen

Skårakilen naturreservat

3 BRUKERINTERESSER OG UTDYPING AV VERNEFORSKRIFTEN

3.1 Beiting

Engene i reservatet har i lang tid vært benyttet som beitemark. På vernetidspunktet (1992) var engene på østsiden, mellom elva og jernbanen, i bruk som beiter. Også vest i området, i selve Skårakilen, ble arealer anvendt som beiter lenger tilbake i tid, men beitebruken her opphørte lenge før området ble fredet. Det er et mål for forvaltningen av området at beiteene som var i bruk på vernetidspunktet fortsatt utnyttes som beiteressurs. Dette vil være viktig både som skjøtseltiltak, ved å hindre gjengroing av engene, samtidig som beiteressursene utnyttes. Derved sikres verneverdier knyttet til disse åpne arealene og kulturlandskapet. De gamle beitearealene i vest bør ikke istandsettes til beiting etter alle disse årene – her bør naturlig gjengroing prioriteres.

Følgende bestemmelser i verneforskriften (se vedlegg 1) er av betydning for driften av beitearealene:

Kap. IV-1

All vegetasjon i vann og på land er vernet mot enhver form for skade og ødeleggelse. Nye plantearter må ikke innføres.

Kommentar:

Bestemmelsen innebærer at bl.a. pløying, harving og såing av beitevekster ikke er tillatt. Se likevel Kap.V-2 om beiting og slått.

Kap. IV-3

Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre de naturgitte forhold, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg og faste innretninger, (...), drenering og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling, planering og lagring av masse, (...), henleggelse av avfall, gjødsling og bruk av kjemiske bekjempningsmidler.

Kommentar:

Gjødsling og bruk av kjemiske bekjempningsmidler er altså forbudt med mindre det er gitt dispensasjon fra verneforskriften – jf. Kap. VI-5. All form av tørrlegging/drenering er forbudt.

Kap. V-2

Bestemmelsene er ikke til hinder for: Tradisjonell slått og beiting på arealer som i dag benyttes til dette formål (i dag = 1992)

Kommentar:

Beiting kan altså skje uten at det må søkes om dispensasjon. Beiting er et viktig skjøtseltiltak for bevaring av områdets kvaliteter. Når det gjelder oppsetting av nye gjerder, krever dette tillatelse fra Fylkesmannen – jf. Kap.VI-5.

Kap. V-7

Bestemmelsene er ikke til hinder for: Motorferdsel til lands i forbindelse med tradisjonell landbruksvirksomhet.

Kommentar:

Nødvendig motorferdsel for å følge opp beitevirksomheten på hensiktsmessig måte, f.eks. beitepussing, er tillatt etter forskriften. Det er likevel en aktsomhetsplikt for å unngå skader på vegetasjon og jordsmonn, f.eks. i fuktige partier.

Fra innerste (vestligste) del av Skårakilen

3.2 Tilgrensende dyrket mark og hogst av ved

På vestsiden grenser reservatet til fulldyrket mark langs flere strekninger. Her vil problemstillingen særlig være vedlikehold av utløpsgrøfter i reservatet fra dreneringsgrøfter på jordene. Skygge fra trær i reservatet inn på dyrket mark kan også bli en problemstilling.

Følgende bestemmelser er av betydning for drift av tilliggende dyrket mark og hogst av ved:

Kap. V-3

Bestemmelsene er ikke til hinder for: Vedlikehold av tidligere etablerte grøfteavløp som drenerer tilgrensede jord – og skogbruksarealer, etter at forvaltningsmyndigheten er varslet.

Kommentar:

Vedlikehold av grøfter og drensutløp krever altså ikke dispensasjon, men Fylkesmannen skal varsles før tiltaket igangsettes. Varsling kan skje pr. telefon, sms, e-post eller brev. Med vedlikehold menes at grøfter renskes til samme dybde og bredde som de har hatt tidligere. En økning av dybde eller bredde krever dispensasjon. Oppgravde masser bør fjernes fra reservatet, men hvis dette er vanskelig kan massene planeres godt utover langs grøfta slik at det kan gro til med naturlig vegetasjon.

Kap. V-7

Bestemmelsene er ikke til hinder for: Motorferdsel til lands i forbindelse med tradisjonell landbruksvirksomhet.

Kommentar:

Nødvendig motorferdsel for å gjennomføre slike vedlikeholdsarbeider er tillatt etter forskriften

Kap. VI-2

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til: Etablering av nye grøfteavløp for drenering av tilgrensede arealer.

Kommentar:

Etablering av nye grøfteavløp i reservatet forutsetter tillatelse fra Fylkesmannen.

Kap. VI-3

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til: Fjerning av vegetasjon som er vertsplanter for skadeorganismer i landbruket.

Kommentar:

Fjerning av slik vegetasjon forutsetter tillatelse fra Fylkesmannen

Kap. VI-4

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til: Kontrollert uttynning/høydereduksjon av skog og kratt som er til ulempe for jordbruket.

Kommentar:

Fjerning av skog/kratt som er til ulempe for jordbruket utenfor reservatet forutsetter tillatelse fra Fylkesmannen. Fjerning av trær og busker kan også skje som del av Fylkesmannens skjøtsel av reservatet - jf. Kap.VI-7.

Kap. VI-6

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til: Hogst av ved til eget bruk.

Kommentar:

Det er i utgangspunktet ikke ønskelig med hogst av ved i reservatet. Forsiktig vedhogst i løvskogene som er etablert på oppgravde masser etter kanalisering av elva kan likevel aksepteres. Slik hogst forutsetter tillatelse fra Fylkesmannen.

3.3 Jakt, fangst og fiske

Følgende bestemmelser gjelder for jakt, fangst og fiske.

Kap. IV-2

Alt vilt, deres hi, reir og egg er vernet mot enhver form for skade, ødeleggelse og unødig forstyrrelse. Jakt, fangst og bruk av skytevåpen er forbudt. Hunder skal holdes i bånd i tiden f.o.m. 01.april t.o.m. 31.oktober. Utsetting av vilt er ikke tillatt.

Kommentar:

All form for jakt, fangst og bruk av skytevåpen er altså forbudt. Det er utvidet båndtvang til 01.november. Utsetting av vilt, også av stedeagne arter, er forbudt.

Kap. IV-5

Bruk av skytevåpen til fangst av gjedde er forbudt.

Kommentar:

Også til fangst av gjedde er skytevåpen forbudt.

Kap. V-8 og 9

Bestemmelsene i kap IV er likevel ikke til hinder for: Jakt på hjortedyr og bruk av hund under kontroll i forbindelse med slik jakt.

Kommentar:

Det er altså gjort unntak fra jaktforbudet for hjorteviltjakt og bruk av hund i denne sammenheng.

Kap. VI-1

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til: Felling av vilt som forårsaker vesentlig skade.

Kommentar:

Dersom noen ønsker å felle vilt som gjør vesentlig skade må tillatelse først gis av Fylkesmannen.

For fiske i reservatet gjelder ordinære regler.

3.4 Båter

Bruk av båt med og uten motor er tillatt hele året, men høyeste tillatte hastighet med motorfartøy er 5 knop, se kap.IV-4.

Bruk av modellbåt (og modellfly) er forbudt, se kap.IV-4.

For brygger, båtfester og båtopplag gjelder følgende bestemmelser:

Kap. IV-3

Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre de naturgitte forhold, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg og faste innretninger, brygger og båtfester, opplag av båter (....)

Kommentar:

Det er altså ikke tillatt å sette opp nye brygger eller anlegge nye båtfester i området på land eller i bøye. Det er heller ikke tillatt å legge båter i opplag i reservatet.

Kap. V-6

Bestemmelsene i kap IV er likevel ikke til hinder for: Vedlikehold av eksisterende brygger og båtfester.

Kommentar:

Brygger og båtfester som er lovlig anlagt før vernetidspunktet (08.05.1992) kan altså brukes og vedlikeholdes som tidligere. Eventuell utvidelse av lovlig etablerte brygger eller å anlegge nye båtfester kan bare skje etter tillatelse fra Fylkesmannen.

3.5 Ferdsel og friluftsliv

I utgangspunktet gjelder friluftslovens bestemmelser om fri ferdsel i reservatet. Det meste av området er imidlertid vanskelig tilgjengelig på grunn av naturforholdene med store sumparealer og våtmarksvegetasjon. Det er ikke anlagt spesielle stier eller tilrettelagt for ferdsel på annen måte i området. Det er således båtferdsel på elva som er det viktigste for friluftsliv og ferdsel i reservatet.

Hunder skal holdes i bånd i tiden f.o.m. 01.april – t.o.m. 31.oktober, se kap.IV-2.

Det er enkelte bestemmelser i forskriften som har betydning for friluftsliv og ferdsel i området.

Kap. IV-3

Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre de naturgitte forhold, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg og faste innretninger (....), bygging av veier, drenering og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling, planering og lagring av masse (....)

Kommentar:

Det er altså ikke tillatt å anlegge nye stier ved f.eks. å legge ut fiberduk og legge på grus el. Det er heller ikke tillatt å legge ut klopper på nye steder. Slike tiltak vil kreve dispensasjon. Det samme gjelder eventuelle andre tilretteleggingstiltak for friluftslivet.

Kap. IV-4

Høyeste tillatte hastighet med motorfartøy er 5 knop.

Kommentar:

Det er hastighetsbegrensning med båt på 5 knop i reservatet.

Kap. IV-4

Camping, teltslagning og oppsetting av kamuflasje-innretninger er forbudt.

Kommentar:

Slik virksomhet krever dispensasjon fra Fylkesmannen.

Kap. V-5

Vernebestemmelsene er ikke til hinder for: Sanking av bær og matsopp.

Kommentar:

Sanking av bær og matsopp er tillatt.

3.6 Offentlig infrastruktur

Av offentlig infrastruktur innenfor eller grensende til området er det to høyspentlinjer, utløp av en større overvannsledning fra Veumbekken og riksvei 110. Jernbanen grenser til området langs østsiden, men ligger utenfor reservatet. Seutelva ble kanalisert i 1985/86, noe som berører den nordre del av reservatet. Følgende bestemmelser er aktuelle vedrørende infrastruktur:

Kap. IV-3

Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre de naturgitte forhold, som f.eks.(....), framføring av nye luftledninger, jordkabler og kloakkledninger (....), ny utføring av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler (....)

Kommentar:

Det er forbudt f.eks. å anlegge nye kraftlinjer, jordkabler og kloakkledninger i reservatet. Likeledes er ny utføring av kloakk og andre konsentrerte forurensningstilførsler forbudt.

Kap.V-4

Vernebestemmelsene er ikke til hinder for: Vedlikehold av eksisterende kraftlinjer.

Kommentar:

Dette innbefatter rydding i ryddegater under kraftlinjer, som anses som normalt vedlikehold. Motorisert ferdsel ved alle typer arbeid på anleggene krever imidlertid dispensasjon fra forvaltningsmyndigheten.

Kap.V-10

Vernebestemmelsene er ikke til hinder for: Vedlikehold av kommunaltekniske anlegg etter at forvaltningsmyndigheten er varslet.

Kommentar:

Det er altså tillatt å vedlikeholde etablerte kommunaltekniske anlegg, f.eks. utslaget av overvannsledningen fra Veumbekken og vann – og avløpsledninger og kummer i området. Men det er et krav at forvaltningsmyndigheten skal varsles før tiltak igangsettes. Dette gir mulighet for å diskutere løsninger som ivaretar både naturmiljøet og aktuelle tekniske anlegg på en god måte. Motorisert ferdsel på land krever dispensasjon fra forvaltningsmyndigheten.

Kap. VI-8

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til: Vedlikehold av utførte kanaliseringsarbeider i Seutelva.

Kommentar:

Vedlikehold av de tidligere kanaliseringsarbeidene i den del av Seutelva som ligger i reservatet kan ikke igangsettes før det foreligger tillatelse fra forvaltningsmyndigheten.

Jernbanen og riksvei 110 ligger utenfor, men grenser til reservatet. Det antas at vedlikehold av jernbanen ikke krever inngrep eller motorferdsel i reservatet. Dersom slike tiltak likevel er nødvendige kreves dispensasjon fra forvaltningsmyndigheten. Ved riksvegen er det behov for effektiv fjerning av vann i perioder med mye nedbør. Her ledes vannet ut i kilen gjennom etablerte grøfteavløp som også drenerer tilgrensende dyrket mark. Det vil derfor skje regelmessig vedlikehold av de aktuelle grøfter/kanaler. Med vedlikehold menes her at grøfter renskes til samme dybde og bredde som de har hatt tidligere. En økning av dybde eller bredde krever dispensasjon. Oppgravde masser bør fjernes fra reservatet, men hvis dette er vanskelig kan massene planeres godt utover langs grøfta slik at det planerte arealet kan gro til med naturlig vegetasjon.

3.7 Annen offentlig virksomhet

Kap. V-1

Vernebestemmelsene er ikke til hinder for: Gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i rednings-, ambulanse-, politi-, brannvern-, oppsyns-, skjøtsels- og forvaltningsøyemed.

Kommentar:

Flere offentlige virksomheter som ivaretar samfunnssikkerhet er altså unntatt fra flere av begrensningene vernebestemmelsene setter. Det er likevel slik at øvelse for slik virksomhet ikke er tillatt. Også oppsyn og skjøtselsvirksomhet i området har slikt unntak.

3.8 Tilliggende næringsområder

Følgende bestemmelser er aktuelle for tilliggende næringsområder:

Kap. IV-3

Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre de naturgitte forhold, som f.eks.(....), uttak, oppfylling, planering og lagring av masse, (...), henleggelse av avfall, (...)

Kommentar:

Reservatet grenser i sør til et aktivt næringsområde. Her har det tidvis vært et problem at masser, rester av bygningsmaterialer mm. er henlagt langs grensen til verneområdet – og det har forekommet at noe av dette har blitt liggende i reservatet.

Oversiktsbilde av naturreservatet. Området grenser til jernbanen i øst, dyrket mark, boligområde og riksveg 110 på vestsiden og næringsområder i sør

4 FORVALTNINGSOPPGAVER OG TILTAK

4.1 Forvaltningsmål og skjøtsel

Skårakilen naturreservat skal forvaltes slik at de spesielle naturkvalitetene opprettholdes samtidig som deler av området kan utnyttes som beiteareal. Det skal legges særlig vekt på bevaring av områdets betydning som hekkeområde og rasteplass for fuglearter knyttet til sumpvegetasjon (herunder takrørbestand) og fuktenger/beitemark.

Forvaltningsmyndigheten har som oppgave å sikre at verneverdiene i reservatet blir bevart. Dette betyr eventuelt å iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur – eller kulturtilstanden som er formålet med fredningen. Forvaltningsmyndighetens hjemmel for å utføre skjøtselstiltak er §7 i verneforskriften (vedlagt) samt naturmangfoldlovens §47. I §7 heter det at *Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan gjennomføre forvaltningstiltak i samsvar med verneformålet. Det kan utarbeides forvaltningsplan, som skal inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av forvaltningstiltakene.*

Forvaltningsmyndigheten kan ikke pålegge en grunneier skjøtelsoppgaver, men viktig skjøtsel kan bli utført ved etablert virksomhet i området, f.eks. beitevirksomhet og andre tiltak for å hindre gjengroing av beiter og enger.

Det viktigste skjøtselstiltak for å ivareta naturverdiene i reservatet vil være å skjøtte etablerte fuktenger / beiter ved hjelp av husdyr. Oreskogen i reservatet krever ikke skjøtsel og bør utvikles fritt uten inngrep. De bjørkedominerte skogarealene, som har etablert seg på deponerte masser fra kanaliseringen av elva, kan skjøttes forsiktig. Et løvskogdominert areal ved Skåra bør utvikles fritt uten regulerende hogstingrep. I forbindelse med vedlikehold av grøfteutløp/etablerte kanaler er det viktig at oppgravde masser håndteres hensiktsmessig. En dam, som tidligere var viktig for amfibier og som nå er helt gjengrodd, bør restaureres og det anbefales å etablere en ny amfibiedam på vestsiden av elva. Enkelte steder er det behov for å rydde søppel og fjerne rester av gamle gjerder. Behovet for skjøtsel omtales videre her i kap.4 – jf. også **skjøtelskartet** i vedlegg 3.

Området er lite brukt til friluftsliv. Dette har naturlige årsaker og skyldes at reservatet er lite egnet som turområde fordi store deler er fuktig sumpmark. På østsiden er jernbanen et hinder for ferdsel i området og over store strekninger på vestsiden grenser dyrket mark til reservatet og i sør næringsområder. Disse forholdene gjør området vanskelig tilgjengelig. Området er også støybelastet ved sin nærhet til trafikkerte veier, jernbanen, næringsområder og boliger. Tilrettelegging for friluftsliv i området synes lite aktuelt.

4.2. Beiting som skjøtelsesmetode

Beiting er et viktig tiltak for å bevare naturverdier i verneområder ved at fuktenger/beiter skjøttes ved hjelp av husdyr. Mange enger er kulturbetingede vegetasjonssamfunn som har et stort gjengroingspotensial. Hvis ikke vegetasjonen blir holdt tilbake med bevisst skjøtsel vil det utvikles et høyt, tett vegetasjonsdekke. Arter som ekspanderer er bl.a. enkelte gras – og starrarter, takrør, fredløs, søtgras, lyssiv og mjødurt. Deretter vil busker og trær etablere seg gradvis. Særlig svartor kan vokse på svært våt mark og tåler periodevis oversvømmelse, og vil derfor være det skogdannende tre som etablerer seg først på slike plasser. Etter hvert vil også

andre treslag etablere seg. Prosessen kan ta lang tid bl.a. fordi spredning med frø hemmes av den kraftige engvegetasjonen, men sluttresultatet vil likevel være forbusking og skog på store deler av slike arealer. Ved at gjengroing hindres opprettholdes også kulturlandskapet med sine historiske, estetiske og biologiske verdier.

Det kan være ulike egenskaper eller verneinteresser som er knyttet til åpne enger, f.eks. vegetasjonssamfunnene som sådan, forekomster av spesielle plante – eller sopparter, insekter eller som hekkeområde eller rasteplass for fugl. Flere arter vadefugl og spurvefugl foretrekker enger som hekkebiotoper. Hvis det spesielle fuglelivet skal bevares må beitetrykket holdes på et høyt nok nivå slik at høyvokst vegetasjon ikke overtar. Samtidig må beitebelegget avpasses for å unngå for sterk nedbeiting, noe som bl.a. kan gå utover botaniske verneverdier. Som et kriterium på om beitetrykket er riktig kan man bruke engenes utseende. Betydelige partier bør ha en vegetasjonshøyde som ikke overstiger ca. 10 cm, men det bør også være større partier med tuer på 20 – 30 cm høyde. Innslaget av takrør og mjødukt bør være meget beskjedent. Et slikt skjøtselopplegg vil også ivareta de spesielle vegetasjonssamfunn og plantearter som utgjør eller inngår i engene – og kulturlandskapet opprettholdes.

Plantenes evne til å tåle beiting er svært forskjellig. Det samme gjelder plantenes smakelighet og næringsverdi. Planter som dyra gjerne spiser, og som tåler beiting dårlig, kan forsvinne helt etter noen års beiting, eller i alle fall gå sterkt tilbake. Disse plantene er gjerne typiske gjengroingsarter fordi de brer seg når beitedyra forsvinner. Takrør og mjødukt hører til disse.

Andre planter er også ettertraktet av beitedyra, men tåler beiting godt. Dette gjelder mange gressarter, og en del krypende urter som for eksempel hvitkløver. Disse plantene blir vanligere når det beites.

Noen relativt storvokste planter har egenskaper som gjør at beitedyra unngår dem. Brennesle, knappsiv, lyssiv og sølvbunke hører til disse. De kan bli et problem på beitemark fordi de brer seg utover som følge av at dyra lar dem stå i fred.

De fleste sjeldne plantearter som vokser på strand – og fuktenger, er mer eller mindre småvokste og taper lett i konkurransen med større planter når engene gror igjen. Så lenge beitedyra holder de store konkurrentene nede, får de små plantene bedre livsvilkår, selv om også de kan bli utsatt for beiting og tråkk. Beiting medfører vanligvis større fordeler enn ulemper for disse plantene. Beitedyr, først og fremst storfe og hest, lager en del sår i vegetasjonsdekket som følge av tråkking. Bare flekker kan gi gunstige spirevilkår for en del små og konkurransesvake planter. Moderate tråkkskader er derfor positivt for å bevare en variert beitemarksflora.

De ulike dyreslagene har ulike beitemønstre og gir derfor noe forskjellige resultater som «skjøtselsarbeidere». Selv om det finnes en del ulikheter mellom forskjellige raser og besetninger, kan man peke på noen generelle trekk:

Storfe er lite selektive/kresne og beiter på en rekke plantearter. De «sliter» av plantene et lite stykke over bakken slik at vegetasjonen ikke blir like kort som der hest eller sau beiter. De går gjerne på bløt mark, og beiter vanligvis takrør dersom de slipper til tidlig i sesongen. I løpet av få år kan en tett takrørskog bli sterkt redusert av storfebeiting og - tråkk. Storfe er generelt mindre effektive til å holde buskvegetasjon nede. Her er det imidlertid forskjell mellom ulike storferaser.

Hesten har i motsetning til kua fortenner både oppe og nede, og den kan derfor bite av plantene helt nede ved bakken. Der det vokser planter som hesten liker, kan vegetasjonen bli helt snaubeitet. Hesten kan beite sølvbunke i større grad enn andre beitedyr, og bl.a. shetlandsponnier kan beite mye på takerør.

Sauen er mer selektiv og kan gå å plukke planter den er spesielt glad i, ikke minst urter/blomster. Også sauen kan beite snaut. På den annen side spiser sauen gjerne løv og er derfor effektiv til å holde krattvegetasjon i sjakk. Sauens tilbøyelighet til å beite på spesielle arter *kan* være et problem hvis det gjelder sjeldne planter og beitetrykket er høyt. Sauen unngår gjerne de bløteste beitenene.

Geita utmerker seg ved en spesiell forkjærlighet for busker og småtrær. Selv store løvkraut kan drepes av geitebeiting.

På grunn av de forskjellige dyreslagenes ulike beitemønstre gir *sambeiting* med to eller flere dyreslag ofte et godt resultat.

En alternativ skjøtselsmetode til beiting er slått – eller som et supplement til beiting. Kombinasjonen av beite og slått vil antagelig ha den mest positive virkningen for fuglelivet. Særlig i en restaureringsfase når beitetrykket økes bør man vurdere om slått skal inngå som et supplement. I slikt arbeid kan både ljà, ryddesag og to-hjuls slåmaskin benyttes. Anvendelse av beitepusser kan være hensiktsmessig.

Storfe beiter i takerør. Storfe er mest effektiv til å bekjempe uønsket ekspansjon av takerør

4.2.1. Verneverdier knyttet til engene i reservatet

De aktuelle engene ligger på østsiden i reservatet mellom elva og jernbanen. Disse arealene har vært viktige som hekkeområde for arter av vadefugl og spurvefugl, men blir også benyttet som rasteplass for ulike arter under vår – og høsttrekket.

Tidligere var rødstilk, vipe og enkeltbekkasin vanlige hekkefugler her. Sørlig gulerle og heipiplerke forekom regelmessig i hekketiden og sanglerke var tallrik. I dag har området mistet mye av sin karakteristiske fuglefauna knyttet til fuktenger og beiter. Noe av forklaringen er regionale bestandsendringer som er uavhengig av forholdene i reservatet. Flere av disse artene har hatt til dels kraftig bestandsnedgang i Norge og Nord-Europa. Det er likevel sannsynlig at nedgangen for enkelte arter er forsterket av den gjengroing som har skjedd på engene. Målsettinga med skjøtsel av engene er å bevare/styrke den engtilknyttede hekkefuglbestanden og eventuelt reetablere arter som har forsvunnet. Disse prioriterte artene krever i stor grad enger med kort vegetasjon – engene må være godt nedbeitet. Engenes tilstand er derfor et viktig tema når det gjelder skjøtsel i reservatet.

Fra tidligere er kjent flere arter av pusleplanter (*firling*, *korsevjeblom*, *nordlig evjeblom*, *skaftevjeblom* og *trefelt evjeblom*) i området. Dette er konkurransesvake arter som trives i ytterkanten av f.eks. siv – og starrenger. De trives godt på åpne mudderflater. Pusleplantene begunstiges derfor av beite og tråkk av dyr. En kartlegging i 2016 viste at disse artene ikke lenger finnes i området. Det er ikke kjente verneverdier knyttet til andre grupper som sopp eller insekter. Dette kan skyldes manglende undersøkelser. Dammer og grøfter i området har imidlertid tidligere vært viktige yngleområder for amfibier (se senere om dette). Ved at engene/vegetasjonssamfunnene i området bevares som sådan er det sannsynlig at betydningen for andre organismegrupper enn fugl også blir ivaretatt. Også kulturlandskapet og den historiske bruk av landskapet blir da ivaretatt.

Rødstilk - arten er knyttet til beitede enger

4.2.2. Tilstand og skjøtselsbehov

Engene i reservatet har lang historie som beiteland, og fremdeles slippes husdyr på beite her. Området er i dag i praksis delt i to - den søndre halvdel er hestebeite, mens den nordre beites av storfe. Hestebeitet er i til dels sterk gjengroing med betydelige arealer der mjødurt, takrør, lyssiv, sølvbunke, kjempesøtgras og andre høytvoksende arter dominerer. Innimellom er det partier som er godt nedbeitet. Området fremstår nå som en mosaikk av gjengroingsarealer og godt nedbeitede partier. Området er lavtliggende og til dels preget av høytstående vannstand og er antagelig ofte oversvømmet.

Det er ønskelig å øke beitetrykket her som ledd i arbeidet med å restaurere engene. I den sammenheng synes det hensiktsmessig å gå over området med mekanisk slått / beitepusser.

På den nordre halvdel beiter i dag storfe. Dette beitet er i bedre stand, men her skjer det også en viss uønsket utvikling ved at enkelte arter (f.eks. sølvbunke) har ekspandert til dels kraftig. Større deler av området ligger høyere, og er derfor tørrere, enn engene lenger sør der det beiter hest. Det bør vurderes om beitetrykket kan økes også på storfebeitet.

Ytterst mot elva i hele beiteområdets lengde (både heste – og storfebeitet) er det en sone med takrør og andre høye plantearter. Denne sonen er tydelig beitepreget på østsiden inn mot engene, og vil raskt ekspandere ved ev. opphør – eller reduksjon av beitepresset. Dersom beitepresset økes utover dagens kan denne takrørbremmen reduseres ytterligere og strandsonen frigjøres slik tilstanden var noen ti-år tilbake. I så fall vil det være en biotopendring som er gunstig bl.a. for fuglelivet og det er mulig at flere av de pusleplanter som er registrert tidligere kan reetableres i området. Det er imidlertid bare storfe som vil kunne redusere disse takrørarealene effektivt.

Konklusjonen er at det er betydelige utfordringer når det gjelder å hindre gjengroing og holde engene i god hevd. Dette er særlig tydelig på hestebeitet. Storfebeitet er i bedre tilstand, men det har skjedd en ekspansjon av uønskede arter også her. Beitetrykket bør økes i hele beiteområdet i kombinasjon med mekanisk slått eller beitepussing. Det er ønskelig med sambeite hest – storfe bl.a. for å redusere takrørsonen mot elva og frigjøre strandsonen her.

Her beiter storfe – fra nordre del av reservatet – økt beitepress er ønskelig

Her beiter hest – fra søndre del av reservatet. For svakt beitepress fører til gjengroing

4.3 Skjøtsel av løvskogen langs elva/kanalen

Det ble gjennomført en kanalisering i elva i 1985 – 86 i nordre halvdel av reservatet. Arbeidene var gjort før reservatet ble opprettet. Massene ble i hovedsak plassert langs vestsiden av elva. Det ble da også gravd egen kanal inn til boligbebyggelsen ved Skåra – her ble massene lagt på begge sider av kanalen.

Disse massene hevet terrenget slik at fuktighetsforholdene ble endret noe som førte til gode spire og etableringsforhold for flere løvtrær, som spres lett ved frø. Bjørka ble etter hvert det dominerende treslaget. Det samme har skjedd etter tidligere vedlikehold av grøft sør i Skårakilen

Det bør aksepteres en forsiktig skjøtsel av disse arealene ved at noe virke kan tas ut, f.eks. som vedhogst. På lang sikt er det ønskelig at svartor etableres på disse arealene. De få eksemplarene av svartor bør derfor ikke hogges. Skogbremmen langs elva er preget av beveraktivitet med et større antall felte trær.

Det er tidligere foretatt hogst langs vestsiden av elva i denne sonen. Vegetasjonen i reservatet er i utgangspunktet fredet. Hogst i disse områdene kan derfor bare skje etter at det foreligger dispensasjon fra forvaltningsmyndigheten. I denne sammenheng må også vannressurslovens bestemmelser om å opprettholde et naturlig vegetasjonsbelte langs vassdrag, som motvirker avrenning og gir levested for planter og dyr, ivaretas (§ 11).

Konklusjonen er at det bør gis dispensasjon for forsiktig hogst i løvskogene som er etablert på oppgravde masser etter kanalisering av elva og vedlikehold av grøft sør i Skårakilen. Svartor og selje bør ikke hogges.

4.4 Svartorskogen i Skårakilen

Innerst (lengst vest) i Skårakilen vokser en løvskog dominert av svartor. Skogen ligger like øst for riksvei 110. Svartor forekommer i mange av fylkets våtmarksområder der den utgjør en naturlig overgang mellom vannet og fastmarka. Her har svartora liten konkurranse fra andre treslag fordi arten tåler høy vannstand og saltvann bedre enn de andre treslagene. I slike miljøer kan svartor derfor utgjøre stabile forekomster over tid, men andre treslag som gran, kan komme inn etter hvert hvis de økologiske forholdene endres, f.eks. ved at landet heves og grunnforholdene blir tørrere.

Svartor er altså et naturlig innslag i mange våtmarksområder både ved kysten, elver og sjøer. Disse skogene utgjør spesielle miljøer med forekomster av spesialiserte arter bl.a. av planter, insekter og fugl. Skogene er ofte vakre elementer i landskapet som overganger mellom vann og land.

Svartorskogen i Skårakilen danner en skjerm mot riksveien og bidrar derved til å skjerme de utenforliggende våtmarksarealene mot støy og forstyrrelser. Denne skogen vil antagelig spre seg noe nordover og østover etter hvert, men det ser ut til at denne ekspansjonen går sakte, noe som antagelig skyldes en ganske stabil høy vannstand i lange perioder. Det er et betydelig innslag av døde, yngre trær på østsiden av orebestandet som bekrefter at ekspansjonen her har stagnert. Det er også ønskelig over tid å få etablert en sone av svartor og andre løvtrær mellom næringsområdet og reservatet for å dempe den landskapsmessige effekten og støy fra dette området. Enkeltrær og kratt som etablerer seg her bør derfor ivaretas.

Konklusjonen er at det ikke er ønskelig med skjøtsel av oreskogen, men at utviklingen skjer naturstyrt. Det er ønskelig at skogen sprer seg nordover og østover for å øke arealet av denne naturtypen. Dette vil også skjerme mot forstyrrelser.

Fra svartorskogen vest i Skårakilen

4.5 Grøfter og avløp

Vedlikehold av grøfter og dreneringsløp krever ikke dispensasjon etter forskriften, men forvaltningsmyndigheten skal varsles før tiltaket igangsettes. Med vedlikehold menes at grøfter renskes til samme dybde og bredde som de har hatt tidligere. En økning av dybde eller bredde krever dispensasjon. Etablering av nye grøfteavløp for drenering av tilgrensende arealer er i utgangspunktet ikke tillatt og kan bare skje etter dispensasjon.

Oppgravde masser bør fjernes fra reservatet, men hvis dette er vanskelig kan massene planeres godt utover langs grøfta slik at det kan gro til med naturlig vegetasjon. Utfordringen i denne sammenheng er at de oppgravde massene kan bli godt egnet som voksested for trær og busker og annen vegetasjon som krever tørrere jordsmonn. Det er altså plantearter som ikke naturlig vil vokse i våtmarksområdet uten at det legges kunstig til rette for dette. Det er flere slike eksempler i reservatet – etableringen av løvskog på oppgravde massene etter kanaliseringen i 1985/86 og på oppgravd grøftekant sør i Skårakilen. Skjøtsel av disse skogforekomstene er vurdert i 4.3. Eventuelt oppslag av løvtrær ved grøftene langs riksvei 110 bør likevel aksepteres fordi trær her vil skjerme mot trafikken.

Det er etablerte grøfter langs jernbanen og flere steder fra banen ut til elva. Det er både åpne og lukkede grøfter. Enkelte av disse er ganske brede og det er synlige spor etter vedlikehold i form av oppgravde masser langs grøftkantene. Også her bør massene fjernes eller spres godt ved fremtidig vedlikehold, og busker mv. som etablerer seg bør ryddes vekk.

Konklusjonen er at oppgravde masser fra vedlikehold av grøfter og avløp bør fjernes fra reservatet. Hvis dette er vanskelig skal massene spres godt utover slik at det ikke legges til rette for etablering av vegetasjon som krever tørrere jordsmonn. Oppslag av løvtrær langs grøft sør i Skårakilen skal fjernes.

Vedlikehold av tidligere etablert grøfteavløp – massene er planert godt utover

4.6 Amfibiedammer

Tidligere var det gode ynglebiotoper for amfibier i grøftene langs jernbanen og i grøfter fra banen til elva. Dessuten var det en «kudam» (ca. 20x8 meter) her beliggende på beitet nær jernbanen omkranset av enkelte trær. Dammen er meget næringsrik med tett vegetasjon og er nå helt gjengrodd (takrør, dunkjevle mm.). Betydningen som gytelokalitet for amfibier er nå ødelagt.

Amfibier i denne dammen og grøftene ble registrert i perioden fra slutten av 1960-tallet til 1986. Det var da en meget god gytebestand av buttsnutefrosk og spissnutefrosk her. Også liten salamander forekom. Allerede den gang var dammen grunn og utsatt for uttørring om sommeren.

Det er ønskelig å restaurere dammen slik at den er godt egnet som gytested for amfibier. Ved oppgraving bør man sørge for tilstrekkelig dybde for å hindre uttørring og redusere gjengroing. En liten del av dammen bør ikke graves ut slik at det kan fungere som kilde for spredning av arter. Døde og levende trær bør ikke fjernes nå, men hvis det skjer en sterkere tilgroing etter hvert bør forsiktig hogst vurderes slik at dammen får tilstrekkelig lys.

Her var det tidligere en dam viktig for amfibier, som nå er sterkt gjengrodd

Det foreslås også å etablere en ny amfibiedam på vestsiden av elva ved Skåra. En grunneier her ønsker å grave ut en ny dam for å tilgodese amfibier. Dette synes å være et velegnet område med god solinnstråling og som ligger slik til at det vil kreve lite kjøring/håndtering i reservatet. Når det blir aktuelt å realisere disse planene bør gjennomføring av tiltaket planlegges nærmere.

Konklusjonen er at dammen på østsiden bør restaureres ved utgraving slik at dette igjen blir en godt egnet gytebiotop for amfibier og det bør anlegges en ny dam på vestsiden av elva. Massene bør fjernes fra reservatet eller spres godt utover.

4.7 Fremmede arter

Spredning av fremmede arter regnes i dag som en av de viktigste årsakene til tap av biologisk mangfold. Østfold er pga. gunstige vekstforhold, sin grense mot havet og den store varetransporten gjennom fylket, særlig utsatt for introduksjon av fremmede arter. De fleste av

problematiske fremmede arter er opprinnelig pryde – eller nytteplanter som enten er plantet ut eller som er forvillet fra hager og anlegg.

Det er kjente forekomster av uønskede fremmede plantearter både i reservatet og i områder nært inntil. Artene **kanadagullris**, **parkslirekne**, **rynkerose** og **hagelupin** er funnet på næringsområdet og til dels inne i reservatet på denne strekningen. Dertil er det registrert **kjempespringfrø** i nærområdet. Disse artene sprer seg raskt når de først er etablert. Det er derfor viktig at mottiltak igangsettes så snart som mulig for å hindre oppformering og spredning til reservatet. **Kjempesøtgras** og **ugrasmjølke** finnes i beiteområdet på østsiden. Av disse har kjempesøtgras en stor og dominant forekomst. Uten beite hadde nok denne arten vært ennå mer dominerende. Fortsatt beite, helst forsterket, er mest hensiktsmessige tiltak for å holde denne arten i sjakk. Det er også registrert **rødhyll** i kantsonen til svartorskogen vest i Skårakilen og en liten forekomst av høstberberis er funnet. Rødhyll er ikke like problematisk som de andre uønskede artene.

Villmink forekommer også i området. Arten kan gjøre stor skade på lokale sjøfuglbestander og kan bidra til å fortrenge ev. forekomster av både ilder og oter som stedegne arter. Skårakilen med sine store arealer av tett våtmarksvegetasjon er antagelig ikke en attraktiv minkbiotop slik at bestanden er begrenset. Det er også et vanskelig miljø å drive effektiv minkfangst i. Det legges derfor ikke opp til en systematisk bekjempelse av villmink i området.

Konklusjonen er at det settes i gang bekjempelse av uønskede fremmede plantearter i reservatet og nærområdene. Kjempesøtgras bekjempes mest effektivt ved fortsatt beite. Det igangsettes ikke spesiell minkfangst i området nå.

4.8 Takerørskogene og annen sumpvegetasjon

Skårakilen er sterkt gjenvokst med høy våtmarksvegetasjon. Det mest iøynefallende er en stor, sammenhengende takerørskog som dekker mye av kilen fra næringsområdet i sør til Skåra i nord. Dette er en av de største takerørskogene i fylket. Lengre inn i kilen dominerer annen sumpvegetasjon. Langs elva på østsiden er det også et takerørbelte av varierende bredde. En stor del av arealene på østsiden er i aktiv bruk som beiteland, noe som begrenser ekspansjon av takerør i dette området.

Med tanke på fuglelivet er de store arealene med takerør og annen sumpvegetasjon viktige biotoper. En rekke arter er knyttet til dette miljøet som hekkeområde, rasteplasser under trekket vår og høst eller som hvile- og overnattingsområde. For enkelte arter benyttes takerørskogene som næringsområder i vinterhalvåret. Nyetablerte hekkefugler, som skjeggmeis og sivhauk, er knyttet til takerørskogene.

Det bør ikke gjennomføres skjøtselstiltak i det store sumpområdet i kilen – her bør vegetasjonen utvikles fritt. Langs elvas østside prioriteres beitede enger. Her er det ønskelig at sonen av takerør mellom elva og engene reduseres ved å øke beitepresset – jf. kap. 4.2.2. I takerørområdet lengst sør bør det ikke gjennomføres skjøtselstiltak.

Konklusjonen er at takerørskogene og annen sumpvegetasjon i Skårakilen og sør for beitearealene på østsiden av elva bør utvikles fritt uten skjøtselstiltak.

4.9 Skogparti ved Skåra

Øst for boligbebyggelsen på Skåra inngår et mindre skogparti i reservatet. Ask er dominerende treslag, men det finnes også morell, osp, selje, svartor og furu her. I utgangspunktet bør dette skogpartiet utvikle seg fritt uten regulernde hogstinggrep slik at store dimensjoner og dødved etter hvert kan utvikles.

Eventuell hogst av enkelttrær kan bare skje etter at dispensasjon er gitt. Svartor ved foten av fjellet, selje og furu bør ikke felles.

Det er en del søppel i området som bør ryddes.

Konklusjonen er at hogst i dette skogpartiet bør unngås. Fjerning av enkelttrær kan vurderes som dispensasjonssak.

4.10 Kommunal infrastruktur mm.

Det er diverse kommunaltekniske anlegg i området. Det ligger ledninger i bakken og i elva. På beiten står flere kummer og overvannsledningen fra Veumbekken munner ut i området.

Av og til må slike anlegg vedlikeholdes, noe som er tillatt etter forskriften, men forvaltningsmyndigheten skal varsles før vedlikeholdsarbeid settes i gang.

Ved næringsområdet som grenser til reservatet i sør, har det tidligere blitt henlagt masser mv. innenfor reservatgrensen. Dette har blitt tatt opp med de aktuelle og grensen er godt oppmerket slik at gjentakelser ikke bør skje.

Det er behov for å fjerne noe søppel, rester etter gamle gjerder mv.

Det er viktig at grensen for reservatet respekteres – her fra det tilgrensende næringsområdet

4.11 Bevaringsmål

I henhold til retningslinjer fra Miljødirektoratet skal det fastsettes bevaringsmål for en rekke verneområder i Norge. Bevaringsmålene skal fastsettes i henhold til ”Naturtyper i Norge” (NiN), som er et klassifiseringssystem for naturtyper. Skårakilen naturreservat er kartlagt etter dette systemet – resultatet er vist i vedlegg 4. Systemet beskriver en rekke naturtyper, og i tillegg ”tilstandsvariabler” som kan brukes til å beskrive tilstanden i en gitt naturtype på en utvalgt lokalitet. *Bevaringsmålene er rettet mot å sikre de naturverdiene som kan bli truet dersom tiltak ikke iverksettes.* Nedenstående tabell angir bevaringsmål for Skårakilen naturreservat i henhold til dette.

Tabell 1. Bevaringsmål for Skårakilen naturreservat

NR	Tilstandsvariabel	Bevaringsmål	Metode	Tilstandsklasse	Tiltak
1	Aktuell bruksform BF	Opprettholde god kvalitet på beiter vha. husdyr	Årlig registrering av bruk	<u>God</u> : Trinn 2 - beite <u>Dårlig</u> : Andre trinn	Økt beitetrykk og evt. slått el. beitepuss
2	Fremmede arter FA	Problematisk fremmede plantearter skal ikke forekomme	Befaring	<u>God</u> : Trinn 1 – uten fremmedartsinnslag <u>Middels</u> : Trinn 2 – svakt fremmedartsinnslag <u>Dårlig</u> : Trinn 3 – moderat fremmedartsinnslag - eller høyere trinn	Mekanisk og evt. kjemisk bekjemping. Økt beitetrykk

4.12 Informasjon

I Statens Naturoppsyns og Fylkesmannens daglige gjøremål inngår informasjon om verneområdene som en viktig del. Det finnes mye tilgjengelig stoff på nettet, bl.a. Naturbasen (Miljødirektoratet), Miljøstatus og Lovdata.

4.13 Oppsyn

I et verneområde er det behov for å føre kontroll med at verneforskriften og eventuelle tillatelser og dispensasjonsvedtak etterleves. Statens naturoppsyn (SNO) har ansvar for oppsyn i verneområdene i Norge. SNO har en tett dialog med Fylkesmannen og blir orientert dersom det blir gitt dispensasjon fra verneforskriften for tiltak inne i naturreservatet.

SNO har oppsynsmyndighet med hjemmel i lov av 21. juni 1996 om statlig naturoppsyn, og har politimyndighet etter miljølovene: friluftsløven, naturmangfoldloven, motorferdselsloven, kulturminneløven, viltloven, lakse- og innlandsfiskeløven, samt deler av forurensningsloven. I tillegg til kontrolloppgavene etter disse lovene skal oppsynet drive veiledning og informasjonsarbeid, skjøtsel og tilrettelegging, registrering og dokumentasjon. Tiltak i

verneområdene blir gjort i samråd med Fylkesmannen i Østfold. Fylkesmannen er som forvaltningsmyndighet bestiller av oppsynstjenester fra SNO.

4.14 Økonomi

Tiltaksplanen som er utarbeidet til denne forvaltningsplanen, danner grunnlag for årlig innrapportering fra Fylkesmannen til Miljødirektoratet om behov for midler til forvaltning av verneområdet. Tildelingen av midler fra direktoratet er imidlertid avhengig av de årlige bevilgninger over statsbudsjettet.

4.15 Tiltaksplan

Det vil som regel være Fylkesmannen eller Statens naturoppsyn som tar initiativ til forvaltningstiltak, men initiativ kan også tas av andre, for eksempel grunneiere. Tiltak i naturreservatet kan imidlertid ikke gjennomføres uten at de er godkjent av Fylkesmannen, med mindre det følger av vernebestemmelsene at de er tillatt. Tiltaksplanen inneholder en oversikt over aktuelle tiltak så langt Fylkesmannen har kjennskap til dette pr. i dag.

I tiltakstabellen er det forsøkt skissert noen grove kostnadsklasser for de opplistede tiltakene. Disse klassene angir antatt størrelsesorden på kostnadene, og det er ikke gjort forsøk på mer nøyaktige kostnadsberegninger.

Det er også skissert en tidsramme for hvert tiltak. Hvorvidt tidsrammene som er foreslått, vil kunne overholdes, avhenger bl.a. av de årlige bevilgningene til tiltak i verneområder.

Tiltaksplanen, som forvaltningsplanen for øvrig, har en tidshorisont på 10 år. Det vil kunne bli nødvendig å revidere tiltaksplanen hyppigere enn forvaltningsplanen dersom det oppstår nye behov. Når forvaltningsplanen revideres, vil også tiltaksplanen bli evaluert og eventuelt justert.

Tabell 2. Tiltaksplan for Skårakilen naturreservat

Tiltak	Kostnadsklasse	Tidsramme	Anvarlig
Restaurering av beiter v. slått/beitepussing og flere beitedyr	100 000	2017-18	Grunneiere FMØ
Oppgraving av amfibiedam på østsiden- håndtering av masser	50 000	2017	FMØ i samarb. med grunneier og jernbanev.
Oppgraving av ny dam på vestsiden- håndtering av masser	70 000	2018	
Fjerne uønskede fremmede plantearter (kanadagullris, kjempespringfrø mm.)	10 000	2017	FMØ SNO
Fjerne rester av gjerder, rydde søppel	10000	2017	FMØ SNO

Hester på beite på strandeng - ekspansjon av taktør på ubeitet areal i bakgrunnen. Fra Kurefjorden

5 SAKSBEHANDLING

5.1 Forvaltning av verneforskriften

Det er verneforskriften, sammen med naturmangfoldloven, som angir hva som er tillatt i naturreservatet.

Verneforskriften endrer ikke grunneiers rettigheter og plikter etter annet lovverk uten at det går særskilt fram av forskriften. Forskriften endrer for eksempel ikke grunneiers rett til å nekte motorferdsel eller andre tiltak på sin eiendom. Grunneier kan imidlertid ikke nekte forvaltningsmyndigheten motorferdsel i forbindelse med skjøtsel. Vernebestemmelsene innebærer forbud eller innskrenkninger i grunneiers, rettighetshavers og allmennhetens rådighet, men gir ikke vernemyndigheten eller det offentlige noen særskilt rådighet ut over det som følger av adgangen til skjøtsel etter regelverket. Forvaltningsmyndigheten har heller ikke adgang til å pålegge grunneier eller andre privatpersoner å utføre skjøtsel.

Verneforskriften gjelder kun aktiviteter innenfor verneområdets grenser. Det er derfor viktig at grunneiere, kommuner og andre offentlige og private instanser forvalter tilgrensende områder på en slik måte at ikke verneverdiene innenfor et verneområde blir forringet. I

naturmangfoldlovens § 49 (se tekstboks s. 34) omtales forholdet til aktiviteter utenfor verneområdet som kan gi skade inn i verneområdet.

Eventuelle brudd på vernebestemmelsene i verneområdet meldes til Statens naturoppsyn, som i sin tur vil vurdere tiltak eller politianmeldelse. I tillegg har Fylkesmannen en selvstendig rolle i oppfølgingen av slike saker og kan også anmelde overtredelser.

I naturmangfoldlovens kapittel IX er det fastsatt bestemmelser om håndheving og sanksjoner. Kapittelet inneholder en straffebestemmelse som kommer til anvendelse for forsettlig eller uaktsom overtredelse av nærmere angitte bestemmelser i eller i medhold av loven. Overtredelse kan også gi grunnlag for bruk av administrative sanksjoner som pålegg om retting, tvangsmulkt og krav om miljøerstatning.

I naturmangfoldlovens kapittel II er det fastsatt prinsipper for offentlig beslutningstaking som myndighetene skal legge til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Disse prinsippene omtales i loven som:

- kunnskapsgrunnlaget (§ 8)
- føre-var-prinsippet (§ 9)
- økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10)
- kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11)
- miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§ 12)

Prinsippene skal anvendes ved offentlig myndighetsutøvelse. De kommer derfor til anvendelse ved behandling av enkeltsaker (for eksempel søknader om dispensasjon) etter verneforskriften.

5.1.1 Om dispensasjon fra forskriften

En dispensasjon for et tiltak i verneområdet forutsetter at det er hjemmel i verneforskriften til å gi dispensasjon. Verneforskriften har både spesifiserte (§ 7) og generelle (§ 8) dispensasjonsbestemmelser. Den generelle dispensasjonsbestemmelsen i verneforskriften er forankret i naturmangfoldlovens § 48 (se tekstboks s. 34).

Ved behandling av søknad om dispensasjon skal formålet med verneområdet tillegges stor vekt. Det bør gis dispensasjon for tiltak som bidrar til å fremme verneverdiene. Det kan normalt ikke gis dispensasjon dersom tiltaket er i strid med verneformålet eller kan ha nevneverdig negativ effekt på verneverdiene.

Miljødirektoratet har utgitt et eget rundskriv om forvaltning av verneforskrifter - rundskriv M106-2014. Dette er publisert på direktoratets hjemmeside (kan søkes opp ved hjelp av nummeret).

5.1.2 Forholdet til annet lovverk m.m.

Innenfor områder som er vernet etter naturmangfoldloven, gjelder det enkelte områdes vernebestemmelser parallelt med aktuelle særlover. Det innebærer at det ene sett av regelverk ikke ekskluderer det andre. Verneforskriften går imidlertid normalt foran andre lover og

forskrifter, og saker skal vanligvis først behandles etter verneforskriften, jf. naturmangfoldloven § 48 tredje ledd. Som regel vil verneforskriften inneholde strengere regler om bruk og tiltak enn annet lovverk. Det kreves tillatelse etter begge/alle lovverk der dette er aktuelt. Eksempelvis skal byggesaker behandles etter både verneforskriften og plan- og bygningsloven. Ved søknader om motorferdsel kan det i noen tilfeller være nødvendig med en dispensasjon fra både verneforskriften og motorferdselloven. Det kan også forekomme at tiltak som verneforskriften ikke regulerer, likevel krever tillatelse etter annet lovverk.

Fylkesmannen har bare myndighet til å gi tillatelse etter naturmangfoldloven og verneforskriften. Andre nødvendige tillatelser for gjennomføring av tiltak i verneområdet, herunder tillatelse fra grunneier dersom det er påkrevet, må innhentes før arbeid kan iverksettes.

Fra naturmangfoldloven

§ 48. (dispensasjon fra vernevedtak)

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

I avveiningen mellom øvrige vesentlige samfunnsinteresser og hensynet til verneområdet skal det særlig legges vekt på verneområdets betydning for det samlede nettverket av verneområder og om et tilsvarende verneområde kan etableres eller utvikles et annet sted. Tiltakshaveren kan pålegges å bære rimelige kostnader ved ivaretagelsen, opprettelsen eller utviklingen av et slikt tilsvarende område.

Trenger et tiltak tillatelse både etter verneforskriften og etter annet lovverk, kan tiltakshaver velge å søke om tillatelse parallelt. Vedtak skal i slike tilfeller først fattes etter verneforskriften, dersom ikke annet følger av verneforskriften eller forvaltningsmyndighetens samtykke.

Søknad om dispensasjon etter første ledd skal inneholde nødvendig dokumentasjon om tiltakets virkning på verneverdiene. I dispensasjon etter første ledd skal begrunnelsen for vedtaket vise hvordan forvaltningsmyndigheten har vurdert virkningene som dispensasjonen kan få for verneverdiene, og hvilken vekt det er lagt på dette.

§ 49. (utenforliggende virksomhet som kan medføre skade inn i et verneområde)

Kan virksomhet som trenger tillatelse etter annen lov, innvirke på verneverdiene i et verneområde, skal hensynet til disse verneverdiene tillegges vekt ved avgjørelsen av om tillatelse bør gis, og ved fastsetting av vilkår. For annen virksomhet gjelder aktsomhetsplikten etter § 6.

5.2 Generelle saksbehandlingsrutiner

- Det er Fylkesmannen i Østfold som er forvaltningsmyndighet for Skårakilen naturreservat. Alle søknader om tiltak som krever godkjenning/dispensasjon etter verneforskriften, sendes Fylkesmannen.
- Dersom det er tvil om hvorvidt et tiltak krever tillatelse etter verneforskriften, må det tas kontakt med Fylkesmannen for å avklare dette.
- Søknader behandles først etter verneforskriften, før de eventuelt behandles etter andre særlover. Avslag etter verneforskriften kan ikke overstyres av andre lover.

- Miljødirektoratet er klageinstans for alle vedtak etter verneforskriften. Klage på vedtak sendes Fylkesmannen innen tre uker. Hvis Fylkesmannen opprettholder sitt vedtak, oversendes klagen til direktoratet for endelig avgjørelse.

Under all planlegging av tiltak eller inngrep bør Fylkesmannen kontaktes på et tidlig stadium for å innarbeide vernehensynene og forkorte senere saksgang.

Amfibier er avhengig av våtmarker – her buttsnutefrosk under gyting. Foto: Ole H. Stensrud

5.3 Roller

Grunneierne beholder eiendomsretten i verneområder, men vernet innebærer innskrenkninger i råderetten. Beiting og ferdsel til lands og vanns er fortsatt tillatt. Verneforskriften angir hvilke innskrenkninger som gjelder. Et godt samarbeid med grunneiere og kommunen er vesentlig for forvaltningen av verneområdet.

Fylkesmannen i Østfold v/miljøvern avdelingen er forvaltningsmyndighet for naturreservatet. Dette innebærer ansvar for behandling av dispensasjonssøknader, samt gjennomføring av eventuelle særskilte forvaltningstiltak, herunder skjøtsel, i tråd med vernebestemmelsene. Registrering og dokumentasjon av verneverdiene, samt informasjonsarbeid, tilligger også forvaltningsmyndigheten. Enkelte kommuner i Norge har fått overført forvaltningsmyndigheten for verneområder i sin kommune. I fremtiden kan således myndigheten overføres fra Fylkesmannen til kommunen.

Statens naturoppsyn (SNO) utfører oppsyns- og skjøtels oppgaver i verneområder. Oppsynet skal se til at vernebestemmelsene og visse andre lover blir overholdt.

Miljødirektoratet er fagmyndighet med overordnet ansvar for opprettelse og forvaltning av verneområder. Det har ansvar for planlegging, koordinering, faglig veiledning og utvikling av

generelle retningslinjer mv. for forvaltningen. Direktoratet tildeler midler til skjøtsel og andre tiltak i verneområdene og er klageinstans for vedtak fattet av Fylkesmannen.

Klima- og miljødepartementet har det overordnede politiske ansvaret for verneområder etter naturvernloven og naturmangfoldloven. Departementet fremmer også verneforslag for vedtak i regjeringen(kongelig resolusjon).

Fredrikstad kommune forvalter en rekke lover og regler som kan gjelde i tillegg til verneforskriften, som plan- og bygningsloven og motorferdselloven.

Hafslund Nett Øst AS eier høyspentlinjene i Skårakilen naturreservat og vedlikeholder linje og linjetrasé.

Hettmåke er i tilbakegang i Norge og har status som sårbar på Norsk rødliste for arter 2015. I reservatet opptrer arten på matsøk og under trekk. Foto : Odd Chr. Knudsen

6 LITTERATUR

- Andersen, R.E., Dale, S. & Johannessen, K. 1995: NSB Modernisering av Østfoldbanen. Konsekvensutredning parsell Haug-Seut. Vurdering av konsekvenser for fuglelivet (fase II). ENCO – rapport 9509. 46 s.+ 3 vedlegg.
- Fylkesmannen i Østfold 1986: Utkast til verneplan for våtmarksområder i Østfold. Miljøvernavdelingen, rapp. nr.1/86.137s.
- Enger, J. 1993: Lokalteter for amfibier i Fredrikstad-distriktet 1960 – 1992. 130s.
- Hardeng, G. 1980: Våtmarksområder i Østfold. Rapp.fylkesmannen i Østfold. (s.467-469).
- Henriksen, S og Hilmo, O (red) 2015: Norsk rødliste for arter 2015. Artsdatabanken. Norge.
- Johansen, Ø. 1981: Onsøys flora. Østfold-Natur nr.11. 104s.
- Lindgaard, A. og Henriksen, S. (red): Norsk rødliste for naturtyper 2011. Artsdatabanken. Trondheim.
- Løfall, B. P. 2016: En undersøkelse av floraen i Skårakilen naturreservat 2016. Rapp. til Fylkesmannen i Østfold.
- Miljøverndepartementet 1978: Fylkesvis oversikt over ornitologisk viktige våtmarksområder i Norge. Østfold. Rapp. 31s.
- Seutelvens Grunneierlag 2007: Seutelvens historie. Fra nytte til rekreasjon-en elvs betydning for mennesker gjennom tidene. 93s.(Fuglelivet i Seutelven s.79-87 og vegetasjon s. 77-78).
- Stenmark, G. 1983: Fuglelivet langs Seutelven, Skinnerflo og Augberghølen. Østfold-Natur nr.18. 108s.
- Wergeland Krog, O. M. 1997: Biologisk mangfold. Kartlegging av nøkkelbiotoper, tiltak for bevaring av artsmangfoldet. *Fredrikstad kommune, Plan- og miljøseksjonen. Rapport 1-1997:1-79 + vedlegg + kart. Lok.nr.135, s.61+62.*

7 VEDLEGG

Vedlegg 1 – Verneforskrift for Skårakilen naturreservat

Fastsatt ved kgl.res. av 8. mai 1992. Fremmet av Miljøverndepartementet.

I

I medhold av lov om naturvern av 19. juni 1970 nr. 63, § 8, jfr. § 10 og §§ 21, 22 og 23, er et våtmarksområde ved Seutelva i Onsøy og Fredrikstad kommuner, Østfold fylke, vernet som naturreservat ved kgl.res. av 8. mai 1992 under betegnelsen **Skårakilen naturreservat**.

II

Det vernetede området berører følgende gnr./bnr.: 12/9, 13/1, 13, 16, 38/1, 39/7, 40/1, 41/9-14, 42/1-2, 44/1, 44/2-9, 44/8.

Reservatet dekker et areal på ca. 367 dekar, hvorav ca. 340 dekar er landareal. Grensene for naturreservatet framgår av kart i målestokk 1:5.000, datert Miljøverndepartementet januar 1992. Kartet og verneforskriften oppbevares i Onsøy og Fredrikstad kommuner, hos fylkesmannen i Østfold, i Direktoratet for naturforvaltning og i Miljøverndepartementet. De nøyaktige grensene for reservatet skal avmerkes i marka der de går over land og knekkpunktene bør koordinatfestes.

III

Formålet med vernet er å bevare et viktig våtmarksområde med vegetasjon, fugleliv og annet dyreliv som naturlig er knyttet til området.

IV

For reservatet gjelder følgende bestemmelser:

1. All vegetasjon i vann og på land er vernet mot enhver form for skade og ødeleggelse.
1. Nye plantearter må ikke innføres.
Alt vilt, deres hi, reir og egg er vernet mot enhver form for skade, ødeleggelse og
2. unødig forstyrrelse. Jakt, fangst og bruk av skytevåpen er forbudt. Hunder skal holdes i bånd i tiden f.o.m. 1. april - t.o.m. 31. oktober. Utsetting av vilt er ikke tillatt.
Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre de naturgitte forhold, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg og faste innretninger, brygger og båtfester, opplag av båter, hensetting av campingvogner o.l., framføring av nye luftledninger, jordkabler og
3. kloakkledninger, bygging av veier, drenering og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling, planering og lagring av masse, ny utføring av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler, henleggelse av avfall, gjødsling og bruk av kjemiske bekjempningsmidler. Oppstillingen er ikke uttømmende.
Motorisert ferdsel til lands og på isen er forbudt. Lavtflygning under 300 m over
4. reservatet er forbudt. Høyeste tillatte hastighet med motorfartøy er 5 knop. Bruk av modellbåter og modellfly er forbudt.
Camping, teltslagning og oppsetting av kamouflasje-innretninger er forbudt.
5. Bruk av skytevåpen til fangst av gjedde er forbudt.

V

Bestemmelsene i punkt IV er ikke til hinder for:

1. Gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i rednings-, ambulanse-, politi-, brannvern-, oppsyns-, skjøtsels- og forvaltningsøyemed.
2. Tradisjonell slått og beiting på arealer som i dag benyttes til dette formål.
3. Vedlikehold av tidligere etablerte grøfteavløp som drenerer tilgrensende jord- og skogbruksarealer, etter at forvaltningsmyndigheten er varslet.
4. Vedlikehold av eksisterende kraftlinjer.
5. Sanking av bær og matsopp.
6. Vedlikehold av eksisterende brygger og båtfester.
7. Motorferdsel til lands i forbindelse med tradisjonell landbruksvirksomhet.
8. Jakt på hjortedyr.
9. Bruk av hund under kontroll i forbindelse med utøvelse av jakt.
10. Vedlikehold av kommunaltekniske anlegg etter at forvaltningsmyndigheten er varslet.

VI

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

1. Felling av vilt som forårsaker vesentlig skade
2. Etablering av nye grøfteavløp for drenering av tilgrensende arealer.
3. Fjerning av vegetasjon som er vertsplanter for skadeorganismer i jordbruket.
4. Kontrollert uttynning/høydereduksjon av skog og kratt som er til ulempe for jordbruket.
5. Gjødsling og bruk av kjemiske bekjempningsmidler på beiter, oppføring av gjerder m.m.
6. Hogst av ved til eget bruk.
7. Rydding av vegetasjon m.m. i henhold til godkjent forvaltningsplan eller når formålet med vernet krever det.
8. Vedlikehold av utførte kanaliseringsarbeider i Seutelva.

VII

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan gjennomføre forvaltningstiltak i samsvar med verneformålet. Det kan utarbeides forvaltningsplan, som skal inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av forvaltningstiltakene.

VIII

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra verneforskriften når formålet med vernet krever det, samt for vitenskapelige undersøkelser, arbeider av vesentlig samfunnsmessig betydning og i andre særlige tilfeller, når disse ikke strider mot formålet med vernet.

IX

Forvaltningen av verneforskriften tillegges fylkesmannen i Østfold.

X

Denne forskriften trer i kraft straks.

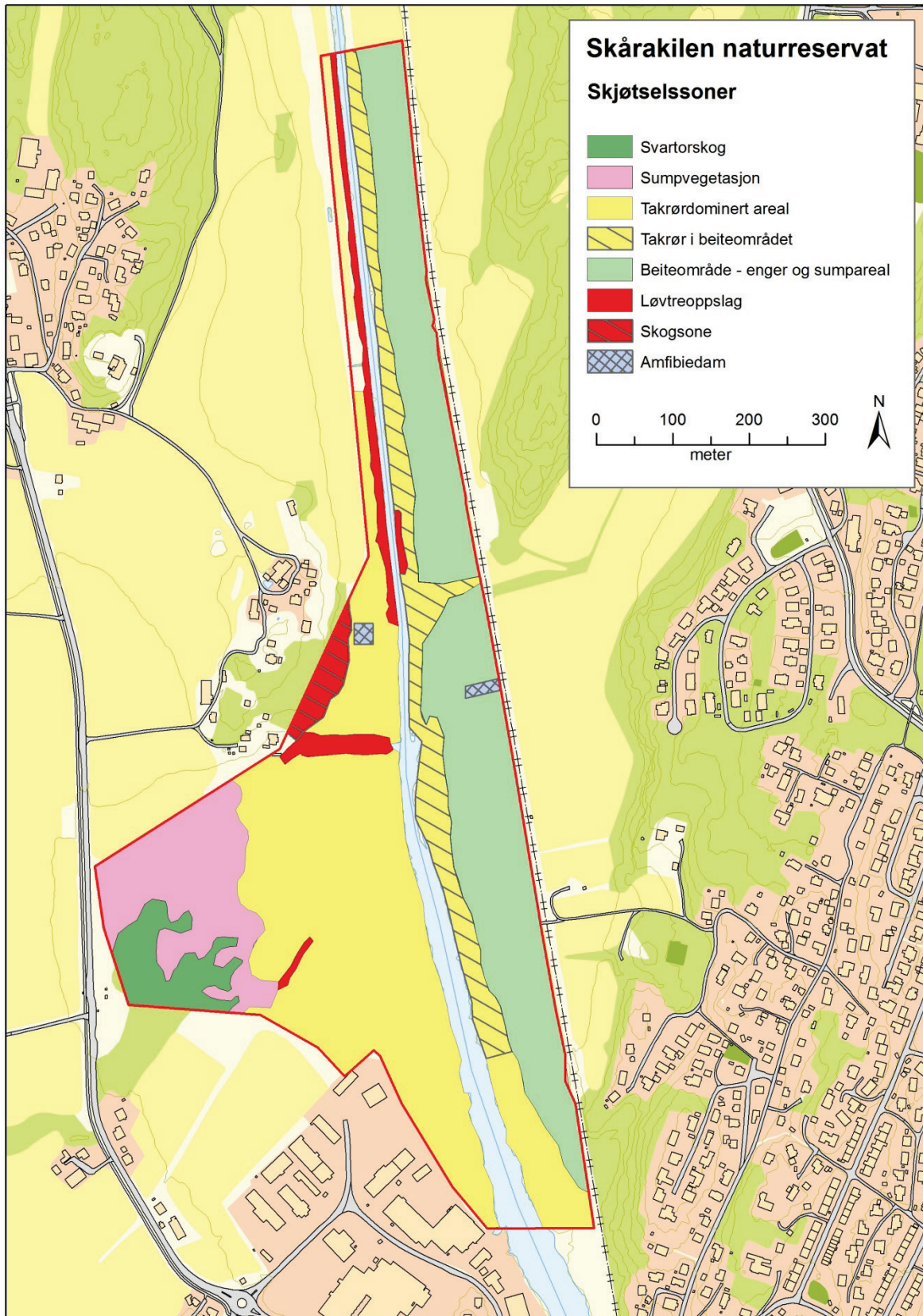
Vedlegg 2 – Rødliste for arter 2015

RØDLISTEDE ARTER RAPPORTERT FRA SKÅRAKILEN OG NÆRLIGGENDE OMRÅDER, FREDRIKSTAD

Norsk navn	Status	Forekomst	Kommentar
FUGLER			
hortulan	Kritisk truet	Trekkfugl	Tilfeldig på trekk
åkerrikse	Kritisk truet	Hekkefugl?	Like utenfor, matsøk, mulig hekking spesielt på 1970-tallet
brushane	Sterkt truet	Trekkfugl	Sjelden på trekk
makrellterne	Sterkt truet	Trekkfugl	Sjelden på trekk, matsøk
myrhauk	Sterkt truet	Trekkfugl	Sjelden på trekk
myrrikse	Sterkt truet	Hekkefugl	Sannsynlig hekking 1970-tallet, nå mulig hekking
vipe	Sterkt truet	Hekkefugl	Sannsynlig hekking
hubro	Sterkt truet	Matsøk	Sjelden
bergand	Sårbar	Trekkfugl	En observasjon fra 1886
dvergdykker	Sårbar	Matsøk	Kun få observasjoner
dvergspurv	Sårbar	Trekkfugl	Trekk, tilfeldig
hettemåke	Sårbar	Trekkfugl	Trekk, matsøk
rosenfink	Sårbar	Hekkefugl	Mulig årlig hekking
sanglerke	Sårbar	Hekkefugl	Mulig årlig hekking, spesielt på østsiden. Småflokker på trekk
sivhauk	Sårbar	Hekkefugl	Hekking påvist regelmessig, men ikke årlig
sivhøne	Sårbar	Hekkefugl?	Få observasjoner, området er aktuell hekkeplass
storspove	Sårbar	Trekkfugl	Spredt - sjelden på trekk
vannrikse	Sårbar	Hekkefugl	Sannsynlig hekking 1970-tallet, nå mulig hekking
bergirisk	Nær truet	Trekkfugl	Regelmessig på trekk på 1970-tallet, mer sjelden i nyere tid
blåstrupe	Nær truet	Trekkfugl	Regelmessig på trekk
dobbeltebekkasin	Nær truet	Trekkfugl	6 observasjoner i perioden 1881-1887, trolig fra Skårakilen
dverglo	Nær truet	Hekkefugl	Hekket tidligere helt inntil reservatet
fiskemåke	Nær truet	Trekkfugl	Trolig regelmessig på matsøk
fiskeørn	Nær truet	Trekkfugl	Trekk
gjøk	Nær truet	Trekkfugl	Sjelden på trekk
gresshoppesanger	Nær truet	Hekkefugl	Mulig årlig hekking
gulspurv	Nær truet	Hekkefugl	Sannsynlig årlig hekking
hønsehauk	Nær truet	Trekkfugl	Matsøk, trekk
lerkefalk	Nær truet	Matsøk	Observerert inntil reservatet, sjelden på matsøk og trekk

nattergal	Nær truet	Hekkefugl	Mulig årlig hekking
sandsvale	Nær truet	Trekkfugl	Trekk, matsøk
sivspurv	Nær truet	Hekkefugl	Årlig Hekking
skjeggmeis	Nær truet	Hekkefugl	Sannsynlig årlig hekking
stær	Nær truet	Hekkefugl?	Trekk, matsøk og hekker trolig i nærområdet
taksvale	Nær truet	Hekkefugl?	Trekk, matsøk og hekker trolig i nærområdet
trelerke	Nær truet	Hekkefugl?	Hekker sannsynlig i nærområdet
tyrkerdue	Nær truet	Hekkefugl?	På 1970-tallet fåtallig året rundt, nå mer tilfeldige observasjoner
vaktel	Nær truet	Hekkefugl	Mulig hekking år om annet
vepsevåk	Nær truet	Trekkfugl	Sjelden, på trekk
SOMMERFUGLER			
punktviftefly	Nær truet	Ukjent	En observasjon av denne våtmarksarten. Sannsynlig reproduksjonsområde
KARPLANTER			
froskebit	Direkte truet		Observerert i reservatet, men forekomster kan stamme fra spredning fra utsetting i 1996
firling	Sårbar	Ukjent	Eldre innsamling med upresis stedsangivelse. Ikke gjenfunnet i 2016
kranstusenblad	Sårbar	Ukjent	Eldre innsamling med upresis stedsangivelse. En innsamling nedstrøms 1966. Fortsatt aktuell lokalitet
korsevjeblom	Nær truet	Ukjent	Samlet 1901 med upresis stedsangivelse. Ikke gjenfunnet i 2016
nordlig evjeblom	Nær truet	Ukjent	Samlet 1901 med upresis stedsangivelse. Ikke gjenfunnet i 2016
skaftevjeblom	Nær truet	Ukjent	Samlet 1901 med upresis stedsangivelse. Ikke gjenfunnet i 2016
trefelt evjeblom	Nær truet	Ukjent	Samlet 1901 med upresis stedsangivelse. Ikke gjenfunnet i 2016

Vedlegg 3 - Skjøtselskart for Skårakilen naturreservat

Vedlegg 4 – Klassifikasjon av arealer i henhold til systemet Naturtyper i Norge

